

سمینار بین‌المللی درباره :

اسلام و جامعه در دنیای جدید

مقدمه :

انجمن اسلامی دانشجویان نیجریه ، از فعال‌ترین سازمان‌های اسلامی در جنوب صحرا در افریقای غربی است. انجمن در ژوئیه گذشته پس از یک دوران متمادی و صرف انرژی فراوان توانست با ابتکار خود، سمیناری با شرکت نمایندگان انجمن‌های مشابه از سایر کشورهای اسلامی تشکیل دهد. اگرچه سمینار در واقع بیشتر یک سمینار قاره‌ای بود و انجمن نتوانست نمایندگان کشورهای اسلامی غیر افریقائی را جلب نماید؛ اما تشکیل این کنفرانس حتی در سطح قاره‌ای - با توجه به مشکلات فراوان - خود کار بزرگ و درخور ستایش می‌باشد. انجمن دعوت‌نامه‌هایی برای اکثر انجمن‌های مشابه در سایر کشورهای اسلامی ارسال داشت. مخارج رفت و برگشت بر عهده شرکت‌کنندگان بود ولی انجمن اسلامی دانشجویان نیجریه پذیرائی از شرکت‌کنندگان را بر عهده گرفته بود. نسخه‌ای از این دعوت‌نامه در همان موقع برای مکتب اسلام فرستاده شد و درخواست شد که حداقل مقالاتی برای طرح در کنفرانس ارسال دارند (۱).

برای هر دانشجوی مکتب اسلام - که هر مسلمان باید چنین دانش‌جوئی باشد - آشنائی و شناخت جنبش نوین جهانی اسلام نهایت ضرورت را دارد. امروز دنیای اسلام یک مرحله تکاملی و پرهیجانی را می‌گذراند هیجان و تحریک این جنبش نه تنها مردم محتوی جوامع اسلامی را تحت تأثیر خود قرار داده است بلکه بعنوان یک پدیده زنده و متحرک در دنیای پر از مشکلات قرن ما با تجلی خود جلب توجه همه گروه‌بندی‌ها را نموده است. امروز دیگر صحبت از یک نهضت اسلامی جهانی فرضیه و تخیل شاعرانه و یا ابداع نیست بلکه یک واقعیت عینی و قابل لمس است. مسلمانان با سرعت بیدار شده و می‌شوند - و صرف نظر از گنجی و گنجی‌مراجل ابتدائی بیداری، با الهام از فرهنگ غنی اسلامی به توسعه جنبش می‌پردازند - آثار سیاسی - علمی - فرهنگی - سازمانی این جنبش کاملاً مشهود است .

(۱) متأسفانه دعوت‌نامه مزبور بدست ما نرسیده است .

توسعه علوم جدید و امکانات فراوان ارتباطی - مجلات - کتب و وسایل سفر امکان داده است که آثار این جنبش از یک نقطه دنیای اسلام بسرعت به نقطه دیگر منتقل شود و این عمل و عکس - العمل های پی در پی ضریب تکامل جنبش را سریع تر سازد .

بموازات توسعه جنبش - کوشش های فراوانی برای هم بستگی بیشتر میان قشر های مختلف جوامع اسلامی به چشم می خورد - شاید درخشانترین سهم را در این جنبش دانشجویان مسلمان بر عهده داشته باشند دنیای امروز به خوبی با نقش مؤثر دانشجویان در مسائل جهانی آشنا شده و به قدرت و دینامیسم آن پی برده است .

دانشجویان مسلمان ، در کشورهای اسلامی نیز بخوبی به وظائف سنگین خود پی برده و برای انجام رسالت خود کوشا هستند امر و زور کمتر دانشگاهی است از دنیا که - ولو تعداد همحصانین مسلمان آن انگشت شمار باشد - انجمن اسلامی دانشجویان وجود نداشته باشد توسعه این انجمن ها خود بخود و بصورت یک جریان طبیعی تکاملی در بسیاری از کشورها منجر به تشکیل انجمن های اسلامی دانشجویی در سطح کشوری یا ملی و یا قاره ای شد ، است و هم اکنون در بسیاری از محافل دانشجویان مسلمان صحبت از تشکیل یک انجمن بین المللی دانشجویان مسلمان می باشد . تشکیل یک چنین انجمنی مسلماً قدمی مؤثر و جهشی است در توسعه جنبش نوین اسلامی - بخصوص در جهت وحدت و هم بستگی ملل مسلمان - .

مسلماً اگر چنانچه عوامل غیر طبیعی خارجی - خارج از شرایط رشد طبیعی جنبش ، در رشد جنبش دخالت نکنند ، تشکیل انجمن بین المللی دانشجویان مسلمان در آینده بسیار نزدیکی عملی خواهد شد . هم اکنون چنین انجمن هایی بصورت واحد قاره ای در آمریکا و اروپا تشکیل شده است (به شماره های ۵ و ۸۶ سال هفتم مکتب اسلام مراجعه شود) تشکیل سمینار نیز چریه بدون شك قدمه مؤثری برای یک انجمن قاره ای آفریقا می باشد و از این جهت مطالعه و بررسی نتایج سمینار نهایت اهمیت را دارد .

گزارش زیر ، ترجمه گزارش ارسالی انجمن اسلامی دانشجویان نهمی در مورد سمینار می باشد .

* * *

سمینار من بود در ماه ژوئیه گذشته در دانشگاه ایبادان Ibadan در نیجریه منعقد گردید (۱)

(۱) در این سمینار برای بررسی مسائلی که مورد علاقه شرکت کنندگان بوده است ، کمیته هائی تشکیل گردید - کمیته های پس از بحث در مواد این مسائل گزارش هائی تهیه و به سمینار عرضه می نمایند - سمینار پس از استماع گزارشات ، بر اساس آنها قطعنامه های خود را صادر نموده است . مجموعه گزارشات کمیته های پس از تصویب سمینار بصورت گزارش سمینار منتشر شده است .

بموجب نامه آقای عبدالرزاق سولاجا پریزندنت انجمن، مراسم افتتاح - بطور باشکوهی - با شرکت بیش از ۲۰۰ نفر تشکیل شده در تشکیل سمینار، دانشگاه ایبادان همکاری و مساعدت فراوانی از جهات مختلف نموده است (۱)

سمینار درباره اسلام و جامعه در دنیای جدید

ژوئیه ۱۰ - ۱۹۶۶

کمیته برای بررسی «مسلمانان و جامعه در دنیای جدید»

اول - این کمیته مایل است روشن سازد که هدف مسلمانان در تمام موارد و در تمام اجتماعات این بوده است که تعلیمات اسلامی را تعقیب نموده عمل نمایند تا بتوانند در صلاح و صفای زندگی کرده و وظائف خود را نسبت بخدا و ابناء بشر انجام دهند، هر نوع انحرافی از این اصول تخلف از اسلام است، در جامعه جدید - نظیر گذشته - اسلام را باید به عنوان يك «طریقه زندگی» برای ماسلمانان معرفی نمود - اسلام تمام آنچه را که برای يك زندگی موفقیت آمیز لازم است در بر دارد آنچه مورد احتیاج است این است که کلمات مافوق ارزش و غیر قابل تغییر خداوند در قرآن و سنت رسول خدا (ص) و حدیث وی را مورد بررسی جدیدی قرار داد و با شرایط جدید منطبق ساخت.

عصر علمی - با توجه باین واقعیت که تمام اکتشافات مادی جدید، کشف اسرار آفرینش خداوند بزرگ است، و با توجه باین واقعیت که عمل خداوند با گفتار او تناقض نمی تواند داشته باشد این کمیته از سمینار می خواهد که به تمام جوامع اسلامی در سرتاسر دنیا توصیه نماید که برای شرکت در انقلاب علمی و مادی عصر حاضر کوشش و جدوجهد نمایند تا آن عظمت دیرین خود را کسب نموده و وقیبت و مقام برحق خود را در رهبری دنیای علمی بدست آورند.

تربیت اسلامی

دوم - برای مسلمانان - در جوامع متعدد با عادات و سنن اجتماعی متفاوت - ضروری است که با کمال قدرت در حفظ تعالیم اسلام کوشش کنند - بخصوص در مسائلی نظیر لباس - تفریح و روابط باجنس مخالف باصرف نظر از آنکه عادات سایر مردم در آن جوامع چگونه می باشد هر نوع تهاجم و حمله و انتقاد به اسلام و تعلیمات آنرا باید خوش آمد گفت و آنرا بعنوان يك فرصتی برای نمایش جهانی بودن اسلام - هم از نظر زمان و هم از جهت مکان - مورد استفاده قرار داد.

(۱) دانشگاه ایبادان در نیچر به از بزرگترین و مجهزترین دانشگاههای آفریقای باشد مرکز پزشکی آن یکی از بزرگترین مراکز تجسسات طبی در قاره آفریقا بوده و معروفیت جهانی دارد.

هدف ما آن است که يك نمونه‌هایی بسازیم نه آنکه از دیگران صرفاً تقلید نمایم .
 توصیه ما : برای تحقق اینها ، این کمیته توصیه می‌نماید که :

- ۱ - بنیادها و مؤسسات مؤثر برای احقاق حقوق مسلمانان از کودکی تشکیل گردد.
- ۲ - تربیت و تعلیم خوب و جدید برای تمام دختران و پسران مسلمان .
- ۳ - تعلیم و تربیت سالمندان بیسواد (زنان و مردان) .
- ۴ - کنترل بیشتر خانوادگی بر فرزندان با در نظر گرفتن نمونه‌هایی از پدران و مادرانی که توانسته‌اند اعتماد فرزندان خود را جلب نمایند .
- ۵ - نفی و انکار هر گونه تعلیم و تربیت جدای از مذهب (سکولاریسم) (secularism) که انحراف از اصول اسلامی می‌باشد .

احتیاج باین که به مسلمانان تمام دنیا يك تعلیم و تربیت موزونی را ارائه دهیم ایجاب می‌نماید :

الف - تهیه وسیع جزوات و کتابها درباره اصول اسلامی .

ب - تهیه مقالات بقلم روشنفکران (مسلمان) در توضیح و تشریح - عقلائی و منطقی و مدلل و جهانی بودن و توضیح نظرات اسلام درباره اهمیت مسائل اجتماعی - این چنین نشریاتی باید در میان دانشجویان مسلمان بطور وسیعی توزیع گردد - دانشجویان باید نقش مؤثری در توزیع این نشریات برعهده بگیرند این نشریات باید در سطح کشوری (ملی) و جهانی توزیع گردند .

ج - تأسیس حداقل يك مرکز فرهنگ اسلامی در هر کشور برای چاپ وسیع و توزیع همگانی این نشریات .

* * *

اهمیت وحدت

سوم - این يك واقعت شناخته شده‌ای است که جوامع اسلامی فاقد وحدت می‌باشند و مسلمانان در بسیاری از مسائل اسلامی باهم اختلاف دارند - بمنظور آنکه سطح اخلاق مسلمانان را بالا ببریم و وحدت و همبستگی اجتماعی بیشتر و در حد نهائی ، وحدت کاملی را بوجود آوریم ، توصیه می‌شود که برنامه‌های اجتماعی نظیر برنامه زیر را عملی سازیم :

الف - کودکان نه‌ای اسلامی برای بچه‌ها .
 ب - درمانگاهها و بیمارستانها .

ج - مراکز برای تعلیمات - کوران - کرولالها - سایر مردمان ناقص و محتاج - از طریق چنین برنامه‌هایی بسیاری از گدایان خیابان‌های ما به زندگی شرافتمندانه‌ای راه خواهند یافت.

معیارهای اخلاقی

چهارم - استاندار دو سطح اخلاق جوانان ما احتیاج بآن دارد که بآن حدی ارتقاء یابد که وضع بفرنج فعلی را از بین ببرد - برای تحقق این امر مسائل زیر پیشنهاد می‌شود:

الف - سرپرستی و نظارت بیشتر پدر و مادر بر فعالیت جوانان .

ب - سازمان‌های انجمن‌های اسلامی دانشجویان در تمام کشورها و سازمان‌های جوانان و کودکان در مدارس که روح خدمت بجامعه و وحدت و هم‌بستگی را در میان اعضاء خود تقویت می‌نماید ، توسعه یابند .

ج - تعلیم وسیع تاریخ اسلامی بمنظور تقویت روح غرور ملی (اسلامی) .

تبلیغات اسلامی

پنجم - امر تبلیغ دین اسلام در میان عناصر غیرمسلمان در جوامع ما ضروری و مهم است بنا براین ، این کمیته یک تبلیغ وسیع‌تری را توصیه می‌نماید :

(الف) - در میان افراد (ب) در دهات (ج) - در شهرها و ولایات .

آن‌ها که اسلام را آموخته‌اند باید خودشان وظیفه دعوت اسلامی را برعهده بگیرند از آنجا که تعلیم و تربیت و کارآموزی - در هر رشته و فنی - نهایت اهمیت را دارد ، ما پیشنهاد و توصیه می‌کنیم که جوامع اسلامی از هر کشوری مدارس خاصی برای تبلیغات اسلامی تأسیس کرده مبلغین را کارآموده نمایند .

از آنجا که هر فرد مسلمان خود یک مبلغ است ، یک چنین کارآموزی برای همه ضروری است . در پایان ما علاقمندیم مجدداً تأکید نمائیم که ما مسلمانان باید اسلام را آنطور که هست درک کنیم و آنرا ملاک عمل در روابط خود با سایر انسانها قرار بدهیم ، و آنچه را که در جامعه جدید امکانات مناسب وجود دارد برای ترقی اسلام مورد استفاده قرار دهیم .